

La COVID-19 impulsa el teletreball

- El teletreball s'ha revelat com un mecanisme eficaç per mantenir els llocs de treball i per assegurar la continuïtat de l'activitat econòmica en el context de la COVID-19.
- Segons les nostres estimacions, el 32,6% del total dels empleats a Espanya podrien, potencialment, dur a terme el seu treball en remot.
- La COVID-19 penalitzarà més o menys cada sector econòmic en funció de la seva capacitat per implementar el teletreball.

La crisi sanitària provocada per la COVID-19 ha obligat una gran part de la societat a adaptar-se de manera veloç i inesperada al treball en remot, una pràctica relativament minoritària a Espanya abans de l'eclosió de la pandèmia. El 2019, només el 8,3% dels ocupats a Espanya recorrien a l'opció de treballar des de casa, ja fos habitualment o de manera ocasional. Aquesta és una xifra que se situa clarament per sota de la mitjana de la UE (el 16,1%) i de les economies líders en teletreball de la zona de l'euro, com els Països Baixos (el 37,1%) i Luxemburg (el 33,1%).¹ Com hem d'interpretar aquestes diferències? Té Espanya simplement un potencial baix per al teletreball o, en canvi, el té, però no l'explota?

Està Espanya preparada per al teletreball?

La facilitat amb la qual un treballador pot exercir les tasques des de casa depèn de les exigències de la feina. Per exemple, un professor universitari pot continuar impartint les classes fàcilment des de casa a través de videoconferències, mentre que un cambrer no té la possibilitat de servir taules des de les plataformes digitals. En general, doncs, ens hem de fixar en les tasques associades a cada professió per valorar si permet aprofitar el teletreball. Dingel i Neiman (2020) proposen una metodologia segons la qual el potencial de teletreballar en una professió és determinat a partir dels tipus d'activitats que s'hi exerceixen i del context en què es desenvolupen.² En concret, consideren que una feina es pot realitzar en remot si cap de les tasques associades ha estat classificada com difícilment reproduïble des de casa.³

Dingel i Neiman estimen que el 37% dels empleats als EUA poden exercir l'activitat des de casa. A partir de la seva classificació, i de les dades de l'enquesta de població activa (EPA), podem reproduir les seves estimacions per a Espanya.⁴ Segons els nostres càlculs, el 32,6% del total dels empleats a Espanya podrien, potencialment, realitzar la feina en remot.⁵ En general, el potencial de treballar des del domicili és una mica superior per a les dones i augmenta amb l'edat i amb el nivell educatiu.⁶

1. Dades d'EU Labor Force Survey 2019. Es mostra el percentatge de treballadors que indiquen que treballen habitualment o ocasionalment des de casa.

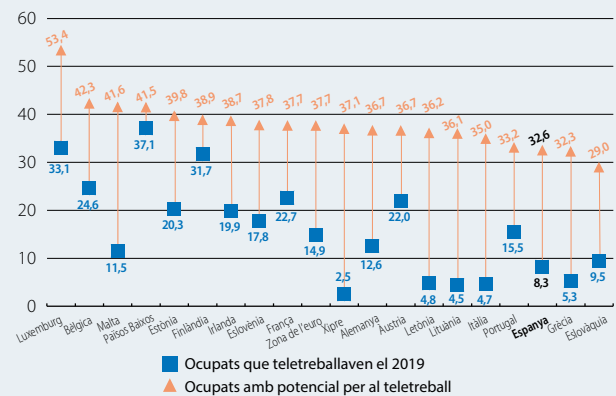
2. Vegeu Dingel, I. i Neiman, B. (2020), «How many jobs can be done at home», <http://www.nber.org/papers/w26948>.

3. Dingel i Neiman (2020) utilitzen dades de l'enquesta O*NET, que proporciona informació detallada sobre el context i sobre les activitats genèriques realitzades en cada feina.

4. A partir de la seva classificació per a les ocupacions nord-americanes, convertim les seves dades al sistema europeu (ISCO-08) i les agreguem a un nivell de tres dígits tenint en compte les quotes ocupacionals. Aquesta conversió assumeix, de forma implícita, que les tasques de cada feina es duen a terme de la mateixa manera tant a Espanya com als EUA.

Teletreball realitzat el 2019 i potencial del teletreball

(% sobre l'ocupació total)

Font: CaixaBank Research, a partir de càlculs propis i de dades d'Eurostat, de l'INE i de Dingel i Neiman (2020).

Des d'una perspectiva europea (vegeu el primer gràfic), el potencial mitjà de l'antiga UE-28 (el 37%) és una mica superior al d'Espanya, en especial per l'elevada capacitat de països molt avançats per teletreballar, com Luxemburg (el 53,4%), Suècia (el 44,2%) o el Regne Unit (el 43,5%). En gran part, aquesta diferència entre països reflecteix la disparitat en les composicions sectorials de les seves economies. Així, les economies amb més pes dels serveis d'alt valor afegit (com la informació i les comunicacions o els serveis financers) presenten un major potencial de teletreball que els països on prevalen sectors com la construcció o el comerç minorista, on, per la pròpia naturalesa d'aquesta mena d'activitats econòmiques, és més difícil teletreballar.⁷

En aquest sentit, és molt il·lustratiu relacionar el potencial per teletreballar amb el possible impacte econòmic de la pandèmia de la COVID-19. Si aproximem aquest impacte com la diferència entre les previsions realitzades a l'octu-

5. Estudis similars han estat publicats tant pel Banc d'Espanya (el 30,6%), com per Juan César Palomino, Juan Gabriel Rodríguez i Raquel Sebastián (el 33%). Les petites diferències oposades responen a l'ús de metodologies lleugerament diferents i de dades procedents de diversos períodes.

6. Per franges d'edat, el potencial de teletreballar és del 22% (15-24 anys), del 33% (25-44 anys), del 32% (45-64 anys) i del 38% (65 anys o més). En funció del nivell educatiu, és de l'11,1% (estudis inferiors a batxillerat), del 23,5% (batxillerat) i del 51,2% (grau universitari i superior).

7. En concret, els dos sectors amb més potencial per a la realització del teletreball –informació i comunicacions i activitats financeres i d'assegurances (el 80% en els dos casos)– contribueixen conjuntament gairebé el doble al PIB del Regne Unit (el 12,5%) que al PIB espanyol (el 6,7%), la qual cosa situa el Regne Unit en una posició avantatjosa per beneficiar-se del teletreball.

bre del 2019 i a l'abril del 2020 per al creixement del PIB del 2020, observem que, pel que sembla, els països amb una capacitat alta per al teletreball es veuran menys afectats pel xoc del coronavirus (vegeu el segon gràfic).⁸ Malgrat que, sens dubte, les conseqüències econòmiques del xoc dependran de moltes variables, el potencial dels treballadors per poder dur a terme les tasques des de casa és un mecanisme important per mitigar els efectes del confinament. En aquest sentit, les diferències en l'estructura ocupacional i sectorial observades entre els països europeus es traduiran, probablement, en una major o menor capacitat per afrontar l'impacte econòmic causat per les mesures de distanciament social.

Fins a quin punt la COVID-19 ha canviat els hàbits de treballar en remot?

En tant que la COVID-19 s'ha anat estenent i que, conseqüentment, les mesures de confinament s'han anat enduint, les empreses han optat per recórrer al teletreball d'una forma àmplia per mantenir els llocs de treball i per assegurar la continuïtat de l'activitat. El fort increment de la demanda d'eines per comunicar-nos de manera virtual és un bon exemple de l'augment substancial de la pràctica del teletreball des que es va aplicar l'estat d'alarma. Per posar alguns exemples, els usuaris diaris de Zoom (un *software* de videotrucades i de reunions virtuals) han pujat de 10 a 300 milions en només cinc mesos; Google Meet i Microsoft Teams es troben entre les cinc aplicacions més descarregades a l'abril i al maig, i Facebook ha llançat la seva pròpia eina de videoconferències.

D'altra banda, una enquesta realitzada per la Generalitat Valenciana i un estudi recent d'Eurofound ens donen una primera indicació de la magnitud de la pràctica actual del teletreball a Espanya. Segons les dues anàlisis, des que es van començar a implementar les mesures de confinament, al voltant del 30% dels empleats han treballat en remot i des dels seus domicilis, una xifra molt pròxima al potencial de teletreball que estimem per a Espanya.⁹ Possiblement, la necessitat d'afrontar l'aturada econòmica que ha representat la irrupció de la COVID-19 ha empès molts sectors de l'economia a descobrir una major capacitat per teletreballar de la que estimaven fa només uns mesos enrere.

El potencial del teletreball i l'exposició econòmica a la COVID-19 per sectors

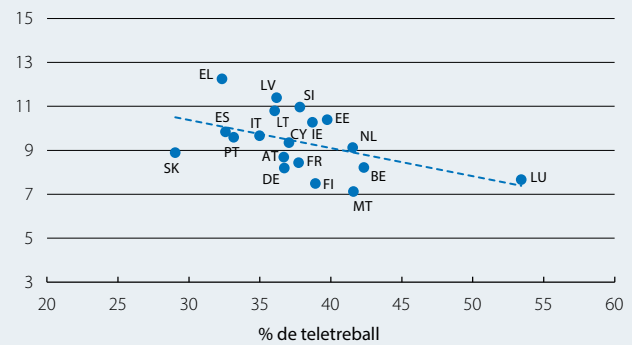
Com que el teletreball és un mecanisme eficaç per mitigar els efectes del confinament, la COVID-19 penalitza més o menys cada sector econòmic en funció de la seva capacitat per implementar-lo.¹⁰ Com es pot apreciar al

8. FMI, «World Economic Outlook» de l'octubre del 2019 i de l'abril del 2020.

9. La mostra de la Generalitat Valenciana inclou només les persones que han anat a treballar des de l'1 de març. En concret, el percentatge va baixar del 36,9% en la primera onada de la COVID-19 (el 29 de març) al 18,9% en l'onada més recent (el 14 de maig). Per a l'estudi d'Eurofound, vegeu «Work, teleworking and COVID-19». La publicació de l'enquesta de població activa del 2T 2020 oferirà informació més detallada sobre l'extensió del teletreball a Espanya en els últims mesos.

Potencial del teletreball i caiguda en la previsió del PIB de l'FMI

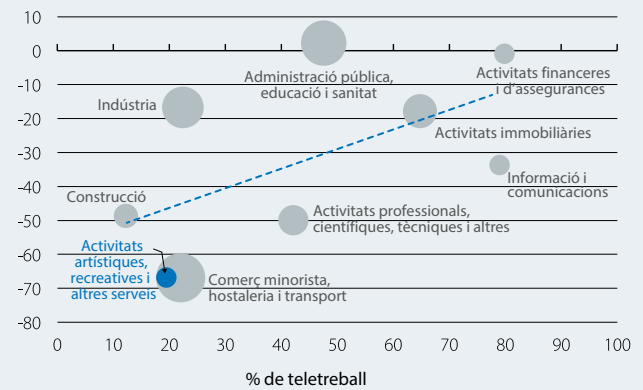
Caiguda de la previsió de creixement del PIB 2020 entre l'octubre del 2019 i l'abril del 2020 (p. p.)

Font: CaixaBank Research, a partir de càlculs propis i de dades d'Eurostat, de l'FMI, de l'EPA i de Dingel i Neiman (2020).

Potencial del teletreball i impacte econòmic per sector

Xoc patit al març (%)

Nota: El xoc s'ha calculat en funció de la metodologia descrita a la nota 10 de l'article. La dimensió dels punts reflecteix el pes sobre el PIB del sector. S'exclou el sector agrícola.

Font: CaixaBank Research, a partir de càlculs propis i de dades d'Eurostat, de l'INE, de l'EPA i de Dingel i Neiman (2020).

tercer gràfic, els sectors que més van patir l'impacte econòmic de la COVID-19 en les últimes setmanes de març es caracteritzen per un menor potencial de teletreball. En canvi, les activitats immobiliàries, les telecomunicacions o les activitats financeres tenen un major potencial de teletreball i han aconseguit mantenir un major grau d'activitat.

D'altra banda, dins cada sector, hi ha llocs de treball amb més potencial que uns altres per fer tasques des de casa. Per exemple, al sector d'activitats científiques i tècniques, estimem que els professors universitaris poden realitzar el 98% de les tasques des de casa, un percentatge que assoleix només el 34% en el cas dels tècnics de física i enginyeria. Per tant, la distribució relativa de les tasques a cada sector afecta de forma decisiva el seu potencial.

10. Classifiquem els sectors en funció de la magnitud del xoc patit. En concret, estimem la desviació del valor afegit brut (VAB) de cada sector en el 1T 2020 en relació amb el que es podria haver esperat sense la COVID-19. Per projectar el VAB «que es podria haver esperat», assumim que el seu creixement en el 1T 2020 hauria estat igual a la variació intertrimestral mitjana exhibida el 2019.

Cap a un futur en què el teletreball sigui més prevalent

El teletreball s'ha revelat com una peça fonamental de l'activitat econòmica, atesa la situació que vivim. Les empreses que aconseguixin implantar-lo de forma satisfactòria, podran sostenir la capacitat productiva de manera més sòlida. En altres casos, el potencial existeix, però fa falta invertir en el capital digital necessari (com infraestructures empresarials i dispositius mòbils per a la connexió), així com en capital humà (formació dels treballadors en l'ús de les eines digitals). Després de la crisi del coronavirus, és molt probable que les empreses redoblin l'aposta per la transformació digital, la qual cosa podria facilitar que el teletreball continuï creixent. Així mateix, el que s'ha après durant les setmanes de confinament facilitarà el procés d'implementació.

En aquest sentit, els beneficis del teletreball poden anar més enllà de la crisi del coronavirus. Un augment del teletreball podria facilitar unes condicions laborals més flexibles, la qual cosa oferiria a les persones l'oportunitat de conciliar millor la vida laboral amb la vida familiar o la possibilitat de viure en àrees més allunyades de les grans ciutats. En altres paraules, com s'analitza breument al Dossier d'aquest mateix *Informe Mensual*, mesures senzilles com l'aplicació del teletreball podrien comportar una millor qualitat de vida i unes ciutats menys congestionades i més netes.

Ana Brás i Lukas Schaefer